

บทคัดย่อ

ทิศทางของการวิจัย : ทิศทางที่ 1 การวิจัยที่นำประเทศไปสู่การพึ่งตนเอง

แผนวิจัย: แผน 1 แผนวิจัยวิธีการสร้างปัญญาให้กับทรัพยากรมนุษย์ทุกระดับ

หัวข้อวิจัย: การสืบค้นหลักฐานการศึกษาในล้านนา: กรณีชุมชนช่างในเวียงเชียงใหม่

หน่วยงานที่รับผิดชอบงานวิจัย: ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

โครงการวิจัยนี้ถือเป็นโครงการวิจัยต่อเนื่องที่ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ระยะที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) โดยได้รับการสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดินตามลำดับดังนี้

ในปีงบประมาณ 2525 เรื่องการสืบค้นหลักฐานการศึกษาในล้านนา: กรณีเครื่องปั้นดินเผาบ้านเหมืองกุง ตำบลหนองควาย อ.หางดง จังหวัดเชียงใหม่

ปีงบประมาณ 2526 เรื่องการสืบค้นหลักฐานการศึกษาในล้านนา: กรณีการศึกษาในบ้าน

ปีงบประมาณ 2527 เรื่องการสืบค้นหลักฐานการศึกษาในล้านนา: กรณีโรงเรียนจีนในภาคเหนือ

ปีงบประมาณ 2531 เรื่องการสืบค้นหลักฐานการศึกษาในล้านนา: กรณีการศึกษาของสตรี

ปีงบประมาณ 2545 เรื่องการสืบค้นหลักฐานการศึกษาในล้านนา: กรณีชุมชนช่าง ในเวียงเชียงใหม่

ประเภทของงานวิจัย: วิจัยพื้นฐาน

สาขาวิชาที่ทำการวิจัย: ประวัติศาสตร์และศิลปศึกษา

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

เชียงใหม่เป็นเมืองหลวงของอาณาจักรล้านนา สถาปนาเมื่อวันที่ 12 เมษายน พ.ศ.1839 (ดู ศิลาลาจารย์วัดเชียงมั่น) ตลอดช่วงประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา ชนชั้นปกครองได้รวบรวมกำลังคนจากหลายพื้นที่ เช่นสิบสองปันนา พม่า เชียงแสน มาเป็นกำลังสำคัญของเมือง ซึ่งจากการศึกษาผังเมืองเชียงใหม่ในฐานะเมืองประวัติศาสตร์ที่มีชีวิต ของสมโชติ อ๋องสกุล (พ.ศ.2539)พบว่าบริเวณกำแพงชั้นในเป็นที่อยู่ของชนชั้นปกครอง และบริเวณระหว่างกำแพงชั้นในกับกำแพงชั้นนอกเป็นที่อยู่ของกลุ่มช่างต่างๆ เกิดเป็นชุมชนช่างในเวียงเชียงใหม่ แต่ละชุมชนช่างได้สืบทอดงานฝีมือช่างและประวัติศาสตร์ชุมชนสืบมาจนถึงปัจจุบัน

แต่ช่วงประมาณ 1 ศตวรรษนับตั้งแต่มีการศึกษาในระบบ เด็กและเยาวชนจากทุกชุมชนต้องเข้าเรียนโรงเรียนตามการศึกษาภาคบังคับ ต้องเรียนรู้ตามหลักสูตรที่ส่วนกลางกำหนด ซึ่งไม่มีเรื่องราวของชุมชนตนเอง ทำให้ความรู้เกี่ยวกับแต่ละชุมชนเลือนหายไปตามลำดับ ขณะที่ความรู้เรื่องช่างของชุมชนช่างก็เริ่มขาดผู้สืบทอดและค่อยๆหายไป

อย่างไรก็ดี นับตั้งแต่ มีรัฐธรรมนูญแห่งพระราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 ชุมชนท้องถิ่นได้รับการฟื้นฟู และมีบทบาทมากขึ้น การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนจึงเป็นเรื่องจำเป็นต้องศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยเรื่องชุมชนช่างในเวียงเชียงใหม่ ซึ่งเป็นแหล่งการศึกษาแบบไม่เน้นอักษรวิธีและแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัย โดยในปีงบประมาณ 2545 เริ่มที่ชุมชนช่างเครื่องเงินและชุมชนช่างเครื่องเงิน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับชุมชนช่างในเวียงเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนช่าง โดยเฉพาะชุมชนช่างเครื่องเงินและเครื่องเงินในเวียงเชียงใหม่

3. เพื่อศึกษากระบวนการผลิต การถ่ายทอด และการเผยแพร่เครื่องเงินและเครื่องเงิน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับชุมชนช่างในเวียงเชียงใหม่ โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับเครื่องเงินและเครื่องเงิน
2. ผู้สนใจเรื่องราวเกี่ยวกับชุมชนในเวียงเชียงใหม่ได้เกิดความรู้ความเข้าใจพัฒนาการของชุมชนช่าง โดยเฉพาะชุมชนช่างเครื่องเงินและเครื่องเงินในเวียงเชียงใหม่ ซึ่งเป็นแหล่งการศึกษาแบบไม่เน้นอักษรวิธีและเป็นแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. วิธีการทางประวัติศาสตร์
2. การเก็บข้อมูลภาคสนามเช่นการสัมภาษณ์ และการร่วมทำงาน
3. การเก็บข้อมูลทางศิลปะ เช่น สเก็ตลายต่างๆ

สถานที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

1. ชุมชนวัดศรีสุพรรณ
2. ชุมชนวัดหมื่นสารบ้านวัวลาย
3. ชุมชนวัดนันทาราม

ระยะเวลาทำการวิจัย

ปีงบประมาณ 2545 (ตุลาคม 2544-กันยายน 2545) โดยเริ่มทำสัญญาเงินทุนอุดหนุนการวิจัยจาก

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อ 30 พฤศจิกายน 2544

หัวหน้าโครงการและคณะผู้วิจัย

ก. หัวหน้าโครงการ

นายสมชาติ อ่องสกุล กศ.บ (เกียรตินิยม) กศ.ม.(ประวัติศาสตร์)

ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์ระดับ 9 หัวหน้าภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ข..คณะผู้ร่วมวิจัย

(1) นายอัครพงษ์ สัจจวาทีต Ph.D (Philosophy of Education)

ตำแหน่ง อาจารย์ ระดับ 8 ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

(2) นายสุพจน์ จิตรทอง ศบ.(ประติมากรรม)

ตำแหน่ง อาจารย์ ระดับ 7 ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

(3) นายอนุชาติ ธานีชัย คบ.(ศิลปศึกษา) คม.(การบริหารการศึกษา)

ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระดับ 8 ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รองหัวหน้าภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา

(4) นายจินัย โสมดี กศ.บ.(เกียรตินิยม)(ศิลปศึกษา) กศ.ม.(การอุดมศึกษา)

ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระดับ 8 ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หัวหน้าสาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์